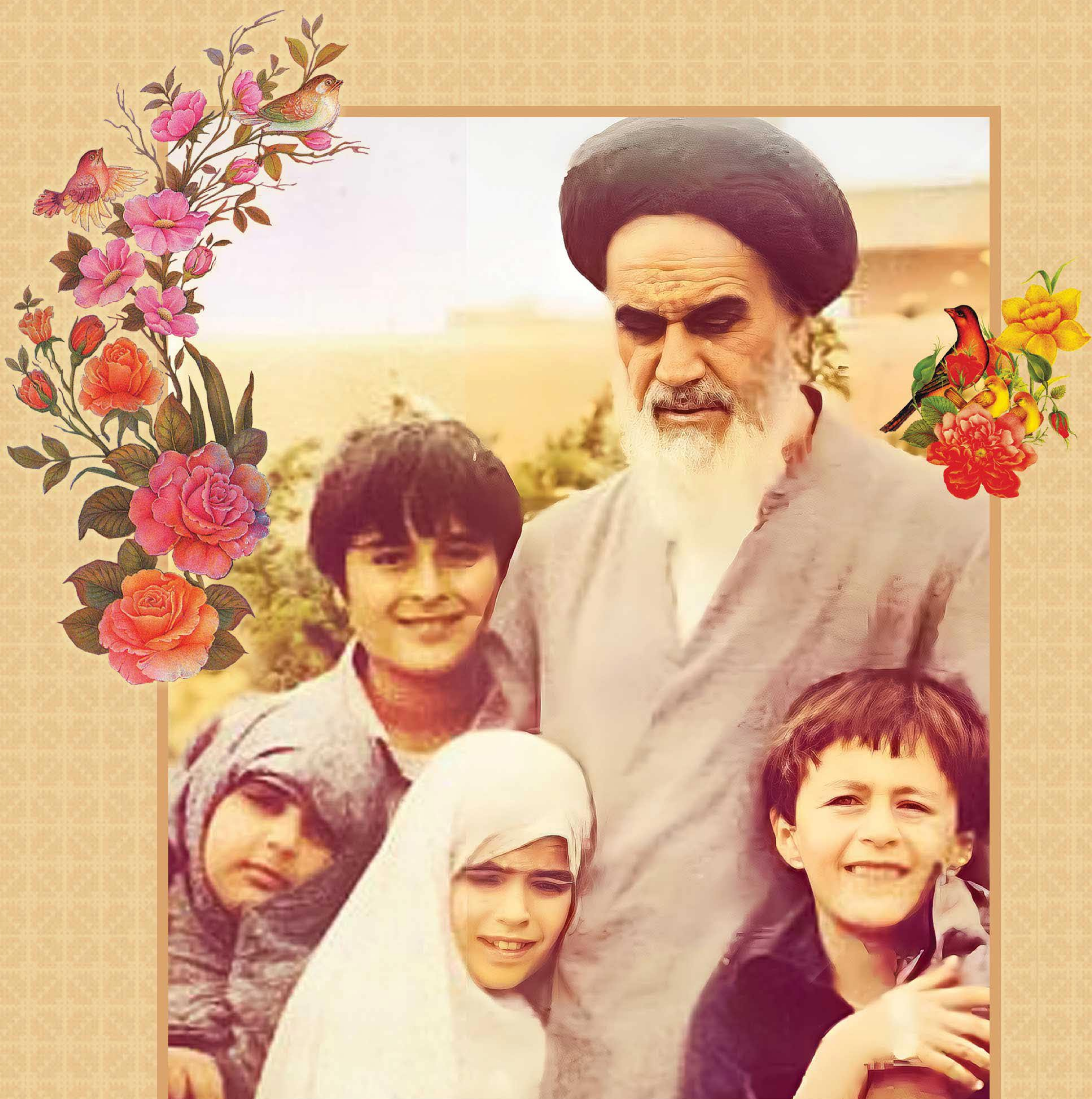
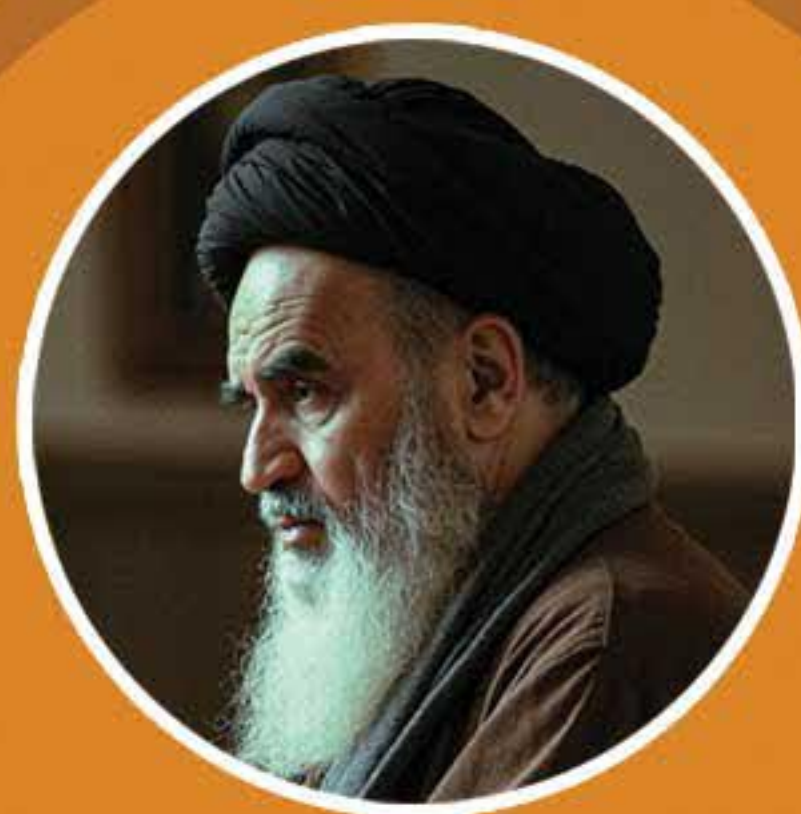

مقام شامخ **در** کلام امام خمینی (ره)

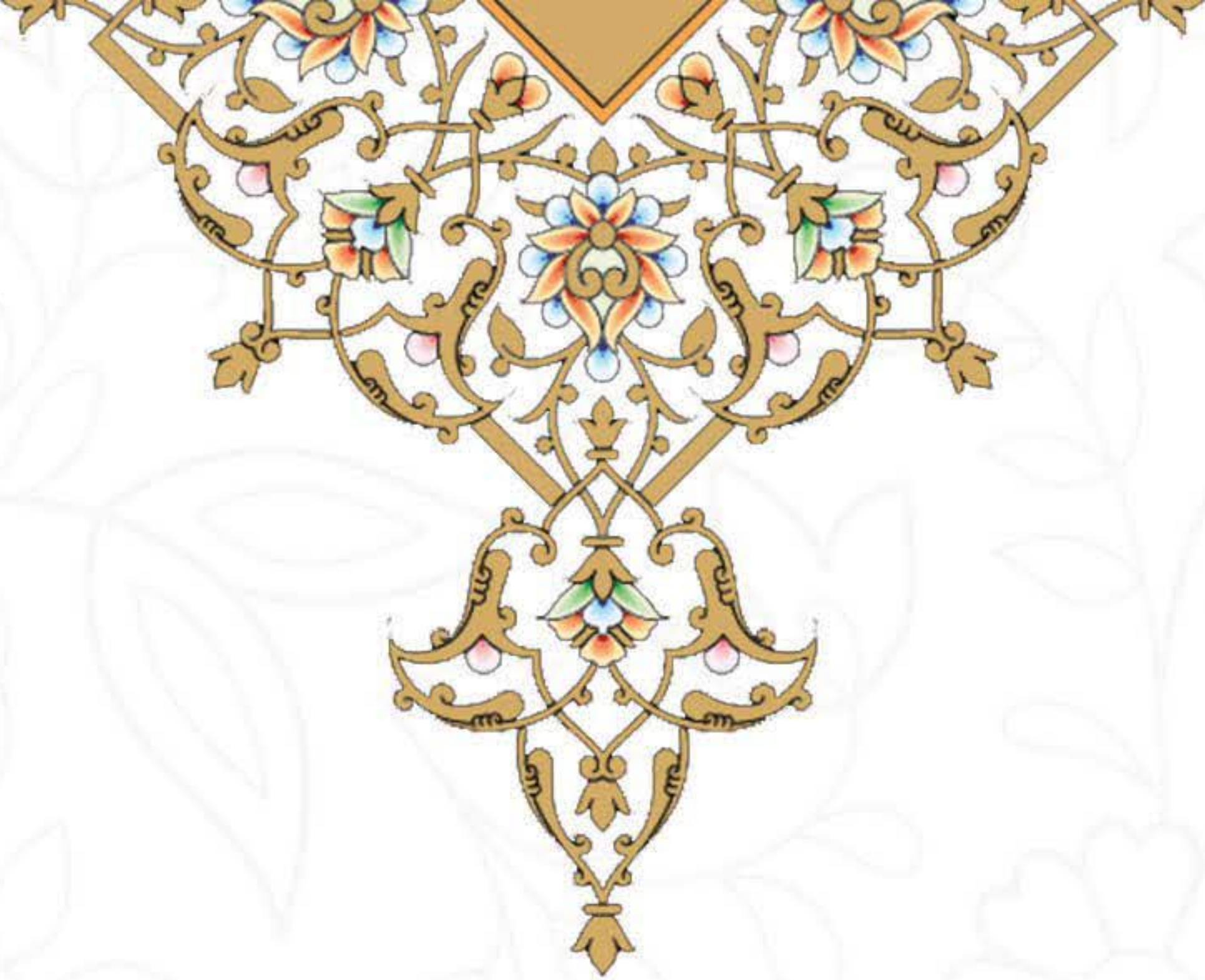

مقام شلخ در کلام امام خمینی (ره)

تقدیم به دو سادر که همواره مایه خیر و برکت در زندگی ام بوده اند:
مادرم و همسر

پیشنهاد میکنم قبل از مشاهده پوسترها این متن را حتماً بخوانید.

در فرهنگ‌های گوناگون سراسر دنیا، مادر همواره نماد مهر، ایثار و سرچشمه زندگی و با تقدس و احترام ویژه‌ای همراه بوده است. تقدس وجود مادر از عمق مهربانی بی‌دریغ او سرچشمه می‌گیرد؛ مهربانی‌ای که زبانزد همه‌ی اقوام و ملل است و فراتر از مرزهای جغرافیایی و فرهنگی، دل‌ها را به هم پیوند می‌دهد. همواره در آیین‌ها و سنت‌های گوناگون، مادر را به خاطر تقدس مقام و نقش بی‌بدیش و همچنین به خاطر عواطف و مهربانی بی‌پایانی که نثار خانواده می‌کند، مورد احترام ویژه قرار داده‌اند. در معارف اسلامی، والدین از جایگاه ویژه و ارجمندی برخوردارند و احترام به آنان از اصول بنیادین اخلاقی و دینی به‌شمار می‌آید. آموزه‌های قرآن کریم چندین بار پس از دعوت به توحید، بر لزوم نیکی و حسن رفتار با والدین تأکید می‌کند. در این میان، مادر به سبب تحمل رنج‌های طاقت‌فرسای بارداری، زایمان و سال‌های پرمهر کودک‌پروری، از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و قرآن کریم نیز با اشاره به سختی‌های این دوران، عظمت تقدس مادر را به تصویر می‌کشد.

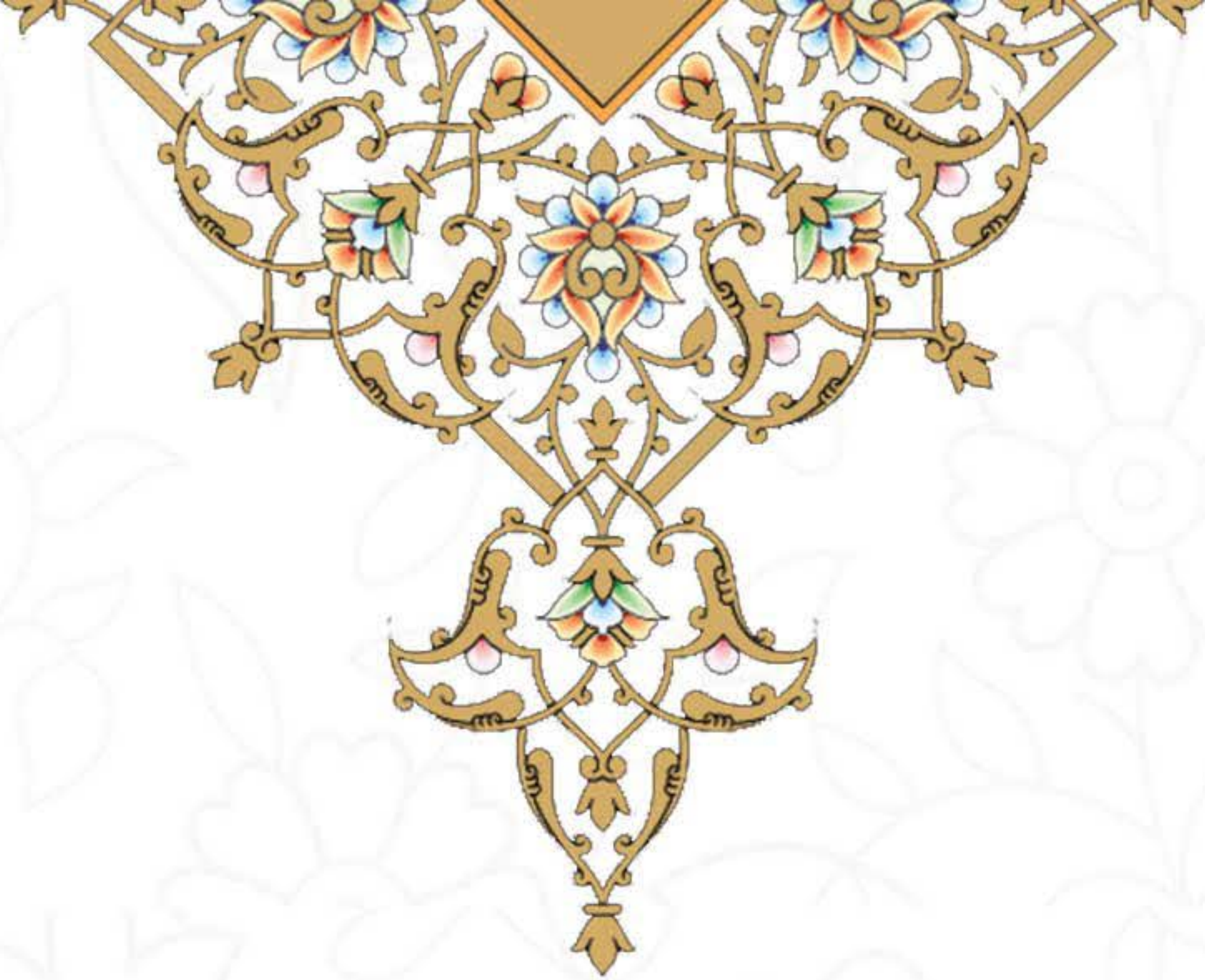
در روایات اسلامی آمده است که میزان پاداش و مقامی که نسبت به مادر مقرر شده، فراتر از درک معمول انسانی است و بنیان این منزلت والا، همان مهربانی و ایثار بی‌پایانی است که

مادر نثار فرزند می‌کند. پیامبر اسلام نیز مهر و توجه به مادر را حتی مقدم بر پدر دانسته‌اند و با بیانی پر از لطف و عواطف، بهشت را در سایه‌ی خدمت به مادران ترسیم کرده‌اند.

در این میان، بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران نیز سخنان ژرف و تأمل‌برانگیزی درباره‌ی مقام مادر بیان داشته‌اند که شایسته است مردم عزیزمان هرچه بیشتر با این دیدگاه‌ها آشنا شوند. هرکس با آثار امام خمینی (ره) آشنا باشد، می‌داند که ایشان صرفاً یک رهبر سیاسی نبودند. دقت نظر و عمق مباحث فقهی و عرفانی امام، او را در میان فقیهان و اندیشمندان معاصر به چهره‌ای ماندگار تبدیل کرده است. یکی از نکات بسیار مهم و کمتر شناخته‌شده در بیانات بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، تأکید ویژه و تبیین نقش بی‌بدیل مادری و جایگاه والای مادر در نگاه ایشان است؛ نکته‌ای که ارزش توجه و تدبیر- بویژه برای جامعه امروزی- دارد.

این کتابچه شامل دو بخش است. در بخش نخست، با استناد به پژوهش‌های علمی، جایگاه مادر و نقش او در سعادت و سلامت روانی-اجتماعی فرزندان تشریح می‌شود. هدف این بخش آن است که در حین تأمل در سخنان امام خمینی، دستاوردهای پژوهشی همچون نوری تابان، ابعاد پنهان کلام ایشان را نمایان‌تر سازد. در بخش دوم، کلام راهگشا و حکیمانه

امام خمینی (ره) پیرامون مقام شامخ مادر با بهره‌گیری از مجموعه گرانسنگ **صحیفه نور** در قالب پوستر ارائه می‌گردد. هدف از تدوین این گنجینه‌ی تصویری، فراهم ساختن زمینه‌ای برای شناختی ژرف‌تر، از جایگاه والای مادر در تأمین سلامت روانی و اجتماعی نسل آینده است. مجموعه‌ی سخن‌نگاره، با هنرنمایی همکار ارجمندم جناب آقای محسن ملانوری و با پشتیبانی معاونت بهداشتی دانشگاه علوم پزشکی کرمان و اداره‌کل بیمه سلامت استان کرمان تهیه و تنظیم شده است. امید آن‌که این تلاش، گامی موثر در مسیر پاسداشت مقام مادر و چراغی، فرا راه جامعه ایرانی برای تعمیق احترام و توجه به نقش بنیادین مادر در ساختار خانواده و جامعه باشد.

خلاصه‌ای از پژوهش‌های برجسته علمی درباره نقش مادر در شکل‌گیری آینده روانی، اجتماعی و رفتاری فرزند و جامعه

الف) گزارش «مراقبت مادری و سلامت روان» سازمان جهانی بهداشت

پس از وقوع جنگ جهانی دوم و افزایش نگران‌کننده اختلالات روانی در میان کودکان اروپایی، سازمان جهانی بهداشت، دکتر جان بالبی^۱، روان‌پزشک و روان‌کاو برجسته بریتانیایی را که در سطح بین‌المللی

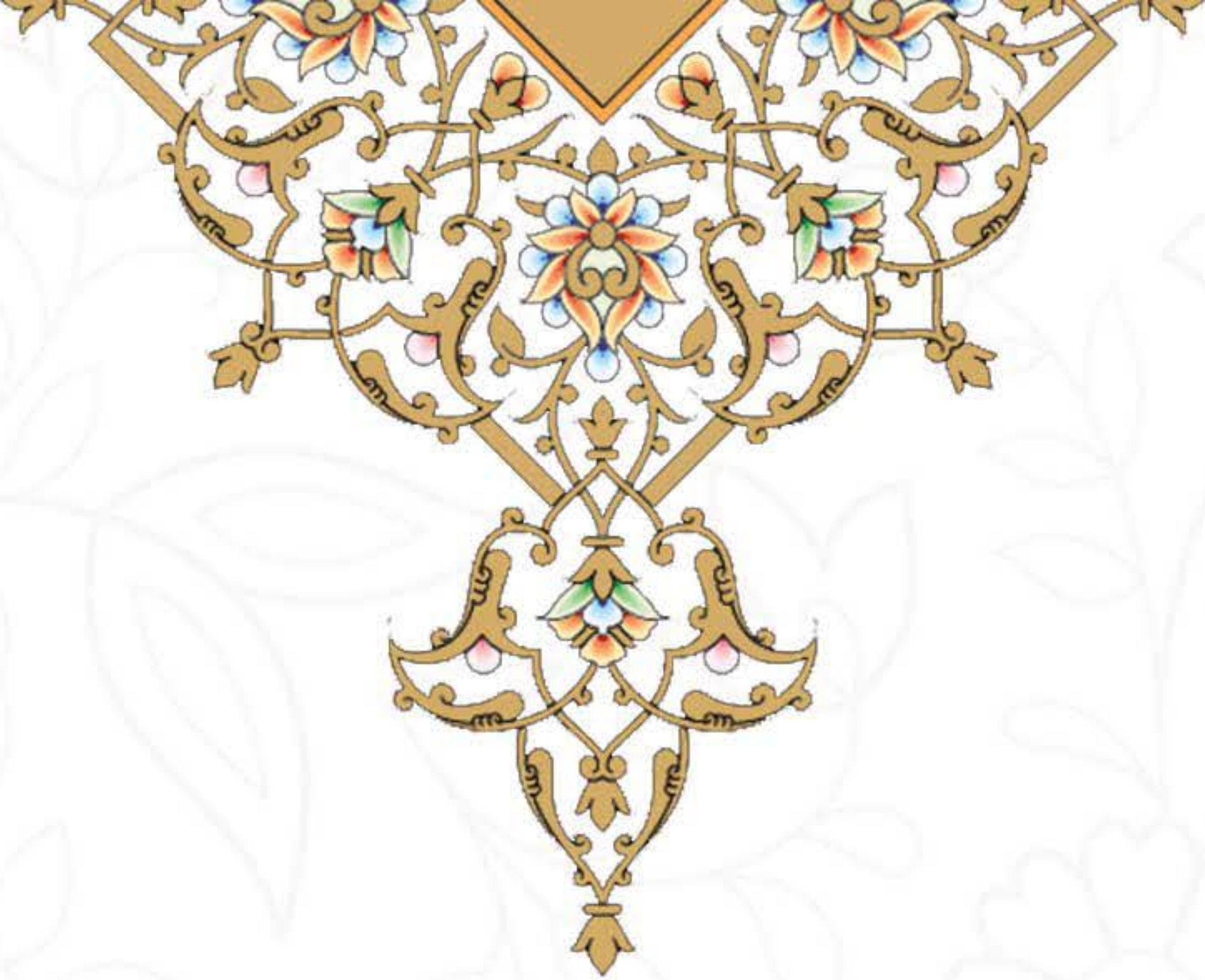
شهرت یافته بود، مأمور ساخت تا ریشه این بحران را واکاوی کند. او پس از مطالعات گسترده بر کودکان و خانواده‌هایشان، **گاهش حضور مادر در کنار فرزند** در دوران شیرخوارگی، به دلیل شرایط جنگی، را عامل اصلی این بحران دانست. بالبی در گزارش علمی خود^۲ با تأکید بر اهمیت بی‌بدیل حضور و ارتباط عاطفی ماندگار مادر یا جانشین او، نقش این پیوند انسانی را در رشد سالم روانی کودک حیاتی شمرد و فقدان آن را زمینه‌ساز بروز مشکلات روان‌شناختی و اجتماعی در سال‌های آینده زندگی دانست. او با ارائه این گزارش، دنیای علم را تکان داد و تصریح کرد: «امروزه تردیدی نیست که **محرومیت کودک خردسال از مهر و محبت مادری** می‌تواند آثار ژرف و گسترده‌ای بر شخصیت، آینده زندگی فرد و جامعه برجای بگذارد.» با این حال، با گذر زمان و فروکش کردن تب هشدارهای اولیه، توجهات نسبت به این مسئله رو به افول نهاد ولی به تدریج با آغاز قرن بیست و یکم و گسترش جریان خودمحوری^۳ از یک سوی، و شدت‌یافتن فاصله نسلی و به دنبال آن افزایش نگران‌کننده اختلالات روانی و اجتماعی در نسل‌های جدید، بار دیگر دانشمندان را بر آن داشت تا نقش کمبود عاطفی کودک از سوی مادر را در سلامت و آینده او به طور جدی مورد

1 John Bowlby

2 Maternal Care and Mental Health, 1951

3 Individualism

بازنگری و تحقیق قرار دهند. برخی از نتایج این تحقیق به شرح ذیل است:

* حضور گرم مادر در کنار شیرخوار بنیان‌گذار سلامت روان، روابط اجتماعی سالم، اعتماد به نفس و تاب‌آوری در برابر مشکلات آینده کودک است.

* چنین کودکی در آینده در مواجهه با چالش‌ها، اضطراب‌ها و مشکلات آینده از آرامش و تاب‌آوری بیشتری برخوردار باشد، چون یاد گرفته است در شرایط آسیب‌زا می‌تواند روی حمایت عاطفی اطرافیان حساب کند.

* این کودکان در آینده راحت‌تر به دیگران اعتماد می‌کنند و روابطی عمیق‌تر و سالم‌تر شکل می‌دهند. آن‌ها جهان را جایی امن برای کشف می‌بینند چون تکیه‌گاهی محکم در زندگی‌شان تجربه کرده‌اند.

(ب) مطالعه گرنت

مطالعه گرنت طولانی‌ترین مطالعه در حوزه روان‌شناسی و سلامت رفتاری نام گرفته است. این مطالعه از سال ۱۹۳۸ در دانشگاه هاروارد آغاز شد و طی دهه‌ها ادامه یافت (نزدیک به ۹۰ سال)^۴. این مطالعه به دنبال پاسخ به این سوال بود که چرا برخی در سراسر عمرشان بانشاط و امیدوار و برخی زندگی خوبی ندارند؟ برای پاسخ به این سوال، روی ۷۲۴ پسر (۲۶۸ دانشجوی هاروارد و ۴۵۶ کودک کم

برخوردار بوستونی) مطالعه انجام شد. شرکت‌کنندگان در طول چند دهه به‌طور منظم از طریق مصاحبه، پرسشنامه و معاینات پزشکی بررسی شدند. به زبان ساده، گویا زندگی آن‌ها از دوران کودکی تا بزرگسالی به صورت یک فیلم به تصویر کشیده شده باشد. نتیجه اصلی این مطالعه آن بود که زندگی خوب و بانشاط در گرو روابط خوب و عشق و محبت است و مهمترین رابطه در طول دوران زندگی، ارتباط گرم و صمیمی فرزند با مادر در دوران کودکی است. برخی یافته‌های این مطالعه که بر نقش مادر و حمایت پدر صحنه می‌گذارد، به صورت فهرست‌وار بیان می‌شود:

* کسانی که بالاترین نمره ارتباط گرم و محبت آمیز با مادر خود را گزارش نموده بودند، در مقایسه با افرادی که کمترین نمره را دریافت کرده بودند، در بزرگسالی سالانه ۱۵۰ هزار دلار در سال درآمدشان بیشتر بود.

* افرادی که در کودکی سیرمحبت شده بودند در سن ۷۰ سالگی ۵ برابر بیشتر روابط صمیمی با اطرافیان داشتند.

* افرادی که در کودکی محبت کافی دریافت نکرده بودند، ۳٫۵ برابر احتمال مصرف الکل داشتند.

* افرادی که در کودکی تجربه روابط محبت آمیز را نداشتند، در بزرگسالی ۵ برابر احتمال

ابتلا به اضطراب داشتند.

* افرادی که در دوران کودکی از روابط محبت آمیز کافی برخوردار نبودند، احتمال مبتلا شدن به آلزایمر در سالمندی ۳ برابر بود.
* افرادی که در سنین کودکی از مهر مادری بیشتری بهره‌مند بودند، شانس بیشتری برای دستیابی به مراتب عالی نظامی، موفقیت شغلی چشمگیر، و کسب نمره‌های بالاتر هوش داشتند.

* افرادی که در یک خانواده گرم و صمیمی بزرگ شده بودند، همگی در سنین جوانی ازدواج کرده و فقط ۲ درصدشان طلاق گرفتند، در حالیکه در گروهی که بی مهری زیادی را در کودکی تجربه کرده بودند، ۶ درصد اصلاً ازدواج نکردند و ۴۵ درصد کارشان به طلاق انجامید.

ج) کتاب «عشق؛ ذات یا تربیت»^۵

* پروفسور مارگا ویسدو^۶ پس از مطالعه ۵۰ سال تکوین نظریه‌های دلبستگی مادر و فرزند، در این کتاب، نه تنها عشق مادران را شکل‌دهنده سرنوشت عاطفی کودکان می‌داند، بلکه آنرا محور رشد عاطفی کلان جامعه می‌داند. و

حتی چنین اظهار می‌دارد که قتل‌های زنجیره‌ای ریشه در رابطه پرتنش عاملین قتل با مادرشان در دوران کودکی دارد.

د) نتیجه تحقیقات پروفسور دیوید کراس^۷ مولف کتاب روانشناسی تکاملی امروزی^۸

* او در یکی از مقالاتش چنین ابراز می‌دارد که مراقبت مادرانه (یا به طور کلی‌تر، والدینی) پایه و اساس انسانیت ماست، همان چیزی که ما را ذاتاً انسان می‌سازد. و در عوض تقریباً هر فردی که به رفتار ضد اجتماعی مبتلا می‌شود، سابقه‌ای از محرومیت عاطفی مادرانه دارد.

نوذر نخعی

استاد پزشکی اجتماعی

مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت

پژوهشکده آینده‌پژوهی

دانشگاه علوم پزشکی کرمان

5 The Nature and Nurture of Love

6 Marga Vicedo

7 David Cross

8 Developmental Psychology Today

عنایتی که اسلام به بانوان دارد بیشتر از
عنایتی است که بر مردان دارد.

از دامن زن، سر دبه معراج می رود

زن مظهر تحقق آمال بشر است.
زن پرورش دهنده زنان و مردان ارجمند است.
از دامن زن مرد به معراج می رود. دامن زن محل
تربیت بزرگ زنان و بزرگ مردان است.

فضیلت بانوان

فضیلت بانوان در درجه اول از اهمیت است؛ برای اینکه فضیلت بانوان به این بچه‌هایی که در دامن نشاندہ‌اند سرایت می‌کند. آن مقداری که فضیلت از بانوان سرایت به اطفال و بچه‌ها می‌کند، آن مقدار در مدارس حاصل نمی‌شود.

— ج ۷، ص ۴۴۴ —

حقوق مادر

حقوق بسیار مادرها را نمی‌توان شمرد و نمی‌توان به حق ادا کرد، یک شب مادر نسبت به فرزندش از سال‌ها عمر پدر متعهد ارزنده‌تر است.

بالا تر از نقش مرد

نقش زن در جامعه بالاتر از نقش مرد است؛ برای اینکه بانوان علاوه بر اینکه خودشان یک قشر فعال در همه ابعاد هستند، قشرهای فعال را در دامن خودشان تربیت می‌کنند.

شرافت‌مادری

توجه به سرنوشت اینها (اولاد) بر عهده پدران است و بر عهده مادرها. مادرها بیشتر مسئول هستند؛ و مادرها اشرف هستند. شرافت مادری از شرافت پدری بیشتر است. تأثیر مادر هم در روحیه اطفال از تأثیر پدر بیشتر است.

بزرگترین مدرسه

دامن مادر بزرگترین مدرسه‌ای است که بچه در آنجا تربیت می‌شود. آنچه که بچه از مادر می‌شنود غیر از آن چیزی است که از معلم می‌شنود. بچه از مادر بهتر می‌شنود تا از معلم. در دامن مادر بهتر تربیت می‌شود تا در جوار پدر؛ تا در جوار معلم.

◇ ————— ج ۹، ص ۲۹۴-۲۹۳ ————— ◇

تحت تاثیر مادر

بچه‌ها از مادر بهتر مسائل را اخذ می‌کنند. آن قدری که تحت تاثیر مادر هستند، تحت تاثیر پدر نیستند، تحت تاثیر معلم نیستند، تحت تاثیر استاد نیستند. از این جهت بچه‌هایتان را در دامن‌تان تربیت اسلامی، تربیت انسانی بکنید تا وقتی تحویل می‌دهید شما این بچه را به دبستان، یک بچه صحیح، اخلاق خوب، آداب خوب؛ آن طور تحویل بدهید.

بالا تراز، همه

خدمت مادر به جامعه از خدمت معلّم بالاتر است،
و از خدمت همه کس بالاتر است.

از زبان مادر

بچه‌ها آن علاقه‌ای که به مادر دارند به هیچ کس ندارند.
آن چیزی که از دهان مادر و از زبان مادر می‌شنوند در
قلبشان ثابت می‌ماند. در جاهای دیگر به اینطور ثبوت
ندارد؛ نقش نمی‌بندد.

A painting of a mother and daughter in a field of flowers. The mother, wearing a dark blue headscarf with orange flowers, is leaning over the daughter. The daughter, wearing a light-colored headscarf with orange flowers, is lying down. The background is a lush field of orange and yellow flowers. The painting is done in a soft, painterly style with visible brushstrokes.

دامن انسان ساز

دامن مادرها دامن‌ساز است که «انسان» از آن باید درست بشود. یعنی اول مرتبه تربیت، تربیت بچه است در دامن مادر و برای اینکه علاقه بچه به مادر بیشتر از همه علایق هست و هیچ علاقه‌ای بالاتر از علاقه مادری و فرزند نیست.

شغل بچه دار

این مادر که بچه در دامن او بزرگ می‌شود،
بزرگ‌ترین مسئولیت را دارد و شریف‌ترین شغل را
دارد؛ شغل بچه‌داری.

— ج ۷، ص ۴۶۴ —

شغل شریف مادر

شریف‌ترین شغل در عالم، بزرگ کردن یک بچه است و تحویل دادن یک انسان است به جامعه. این همان بود که خدای تبارک و تعالی در طول تاریخ برایش انبیا فرستاد.

مادر بودن

مادر بودن و اولاد تربیت کردن بزرگترین خدمتی است که انسان به انسان می‌کند. این را کوچکش کردند.

تأمین منافع کشور

همه منافع کشور ما از دامن شما مادرها
تأمین می شود.

— ج ۷، ص ۴۴۶ —

اولاد با فضیلت

اگر مادرها مادرهای بافضیلت باشند، اولادهای بافضیلت تحویل می‌دهند. اولاد بافضیلت کشور را درست می‌کند. درست شدن کشورها مرهون شماهاست. مرهون شما مادرهاست. خرابی و آبادی کشورها تابع شماهاست.

زن های انسان ساز

وظیفه زن ها انسان سازی است. اگر زن های انسان ساز از ملت ها گرفته بشود، ملت ها به شکست و انحطاط مبدل خواهند شد، شکست خواهند خورد، منحل خواهند شد. آنها هستند که ملت ها را تقویت می کنند، شجاع می کنند.

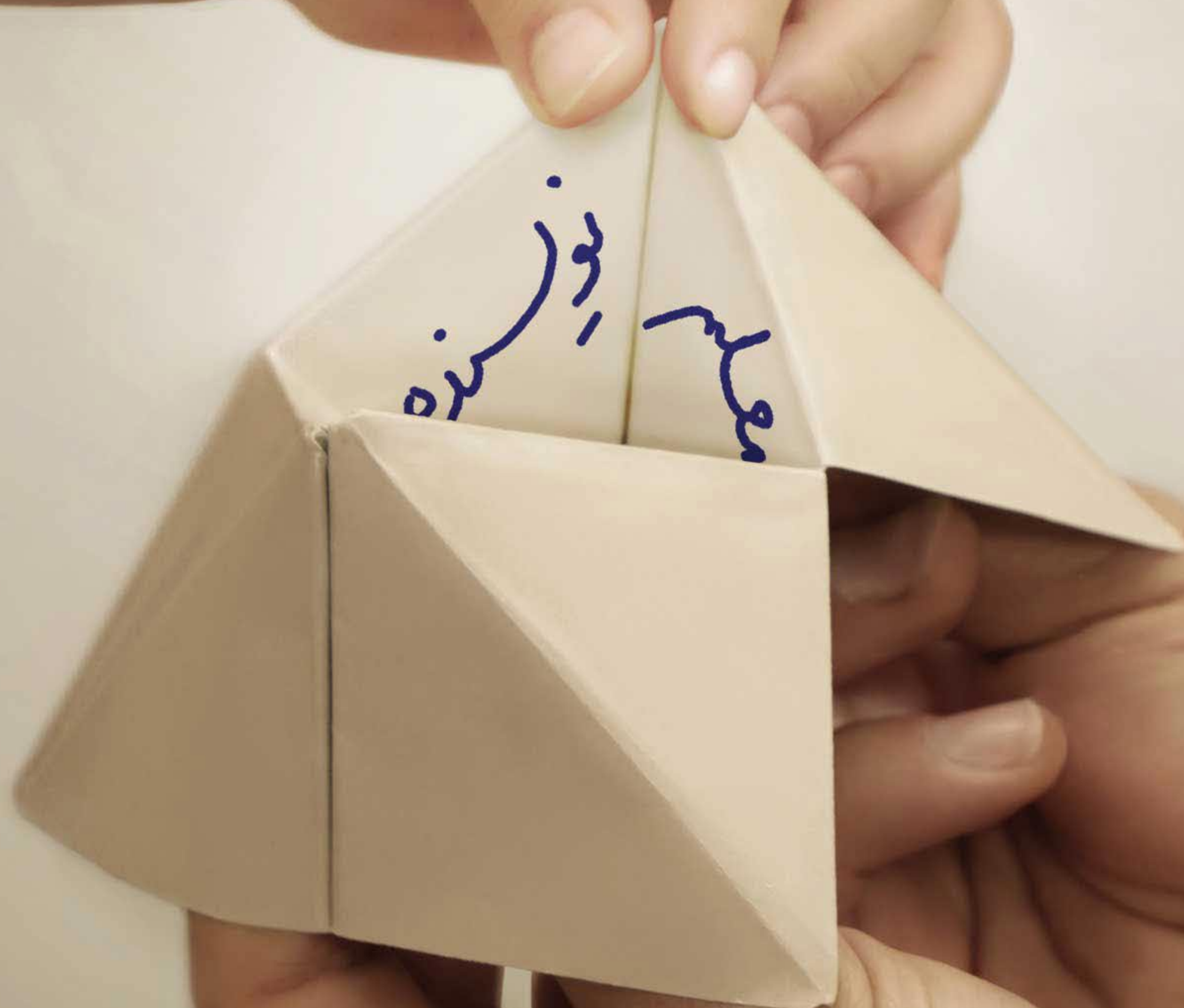
— ج ۶، ص ۳۰۰ —

تربیت خوب بچه

اگر از دامن مادر این تربیت خوب شروع شد و مادر بچه را خوب تربیت کرد و به دبستان تحویل داد، دبستان هم خوب تربیت کرد و به دبیرستان تحویل داد، آنجا هم همین طور، تا دانشگاه یا مدارس علمی دیگر، آنها هم خوب تربیت کردند، یک وقت در یک برهه از زمان می بینید که جوانها همه خوب از کار درآمده اند و یک مملکت را به طرف خوبی می کشاند.

— ج ۸، ص ۱۶۲ —

حفاظت از انبیاء

شما می‌توانید بچه‌هایی تربیت کنید که حفاظت از انبیا بکنند؛ حفاظت از آمال انبیا بکنند، شما هم خود حافظ باید باشید و هم نگهبان درست کنید.

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ

تهدید در این کوه ندارد اثری

از دامن همین مادرها مالک اشتر پیدا می‌شود. از دامن
همین مادرها حسین بن علی پیدا می‌شود. از دامن همین مادرها
اشخاص بزرگ پیدا می‌شوند که یک ملت را نجات می‌دهند.

محیط خانه، مبدأ تربیت

بچه در محیط خانوادگی، در دامن مادر و در محیط خانه مبدأ تربیت اصلی اش است، اگر در محیط خانه و در دامن مادر، که بالاترین محل تربیت است، بچه خوب از کار درآمد، این تا آخر - مگر یک عوامل بسیار قوی ای باشد که او را برگرداند - و الا تا آخر به همان تربیت بچگی و کوچکی که شده است تا آخر به همان تربیت باقی می ماند.

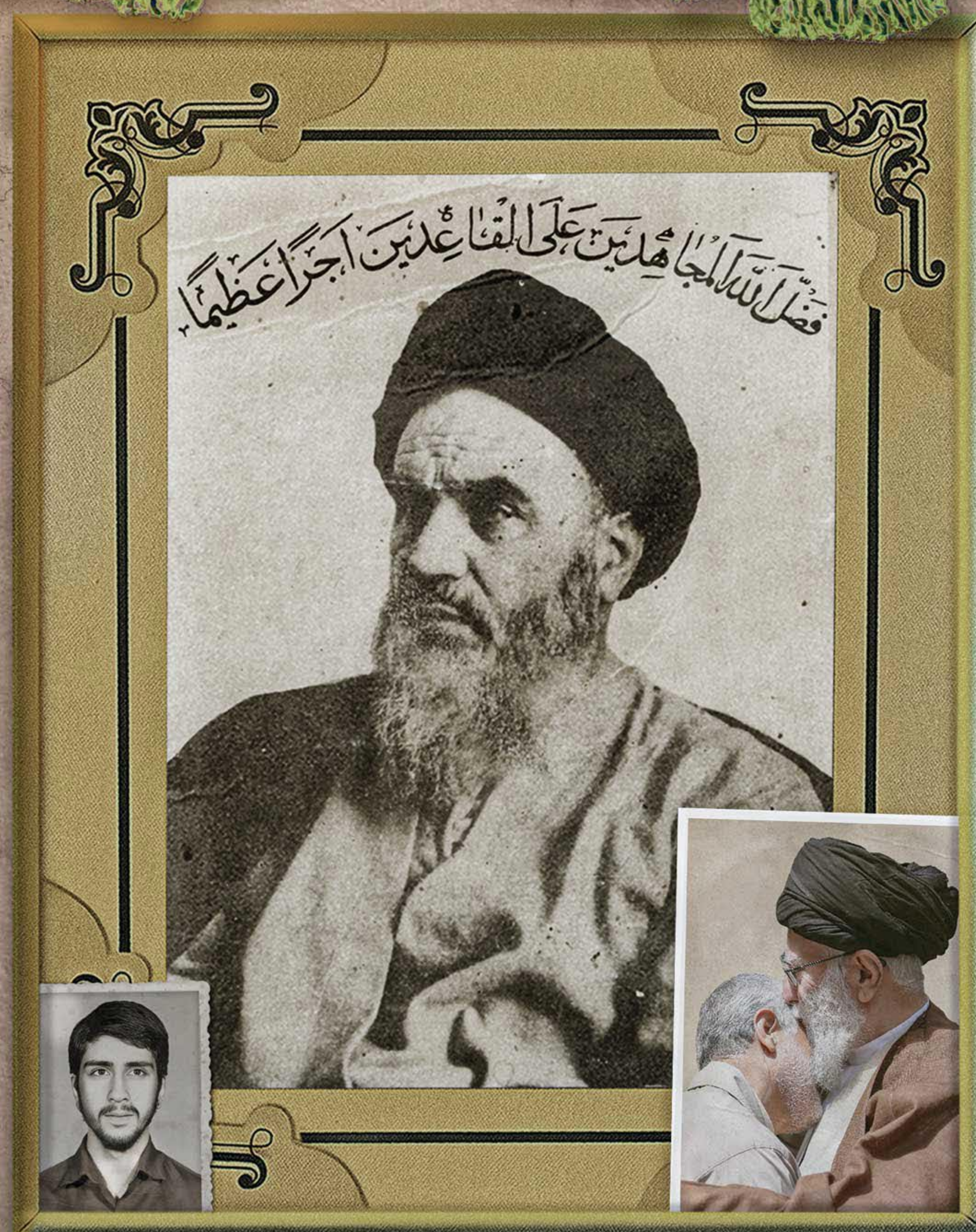
محیط خانواده

اگر مادرها این بنا را بگذارند که بچه‌هایشان را خوب تربیت بکنند، محیط خانواده را جوری بکنند که بچه قهراً در محیط خانواده خوب بار بیاید، یعنی محیط خانواده یک محیط محبت باشد، یک محیط اسلامی باشد، بچه وقتی که دید پدر و مادر کارهای اسلامی می‌کنند، اخلاق خوب دارند، سازش آنها با هم خوب است، اخلاقشان با هم خوب است، اینها خوب بار می‌آیند.

سعادت بچه ها

اگر [بچه ها] دیدند که [محیط خانواده] جنگ و نزاع است، یک خانه مبدل می شود به یک میدان جنگ، هر روز بین شوهر و زن جنگ می شود، هر روز اختلاف هست، یا خدای نخواستہ محیط محیط معصیت است، آلات معصیت هست، جهات معصیت هست، بچه قهراً اینطور بار می آید. بنابراین، از دامن شما [مادران] شروع می شود سعادت بچه ها.

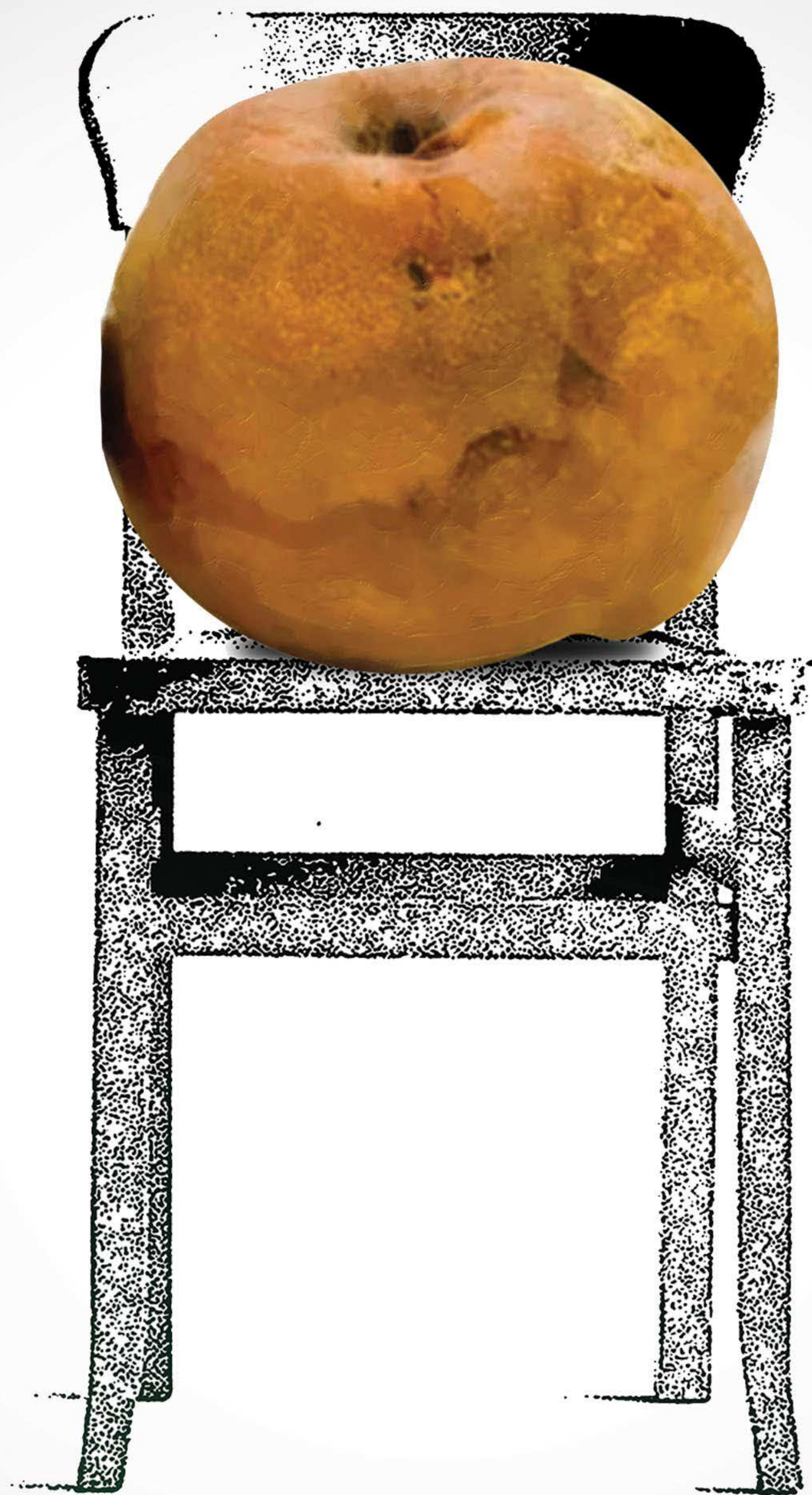
نجات امت

و یک مادر ممکن است که بچه را تربیت کند و خوب تربیت کند،
و آن یک بچه یک امت را نجات بدهد و ممکن است که بد تربیت
کند و موجب هلاکت یک امت بشود.

جدا شدن از دامن مادر

بچه‌هایی که از دامن مادر جدا شده‌اند ... و محبت مادر ندیده‌اند، عقده پیدا می‌کنند. این عقده‌ها منشأ همه مفاسدی است، یا اکثر مفاسدی است، که در بشر حاصل می‌شود. این جنگ‌هایی که پیدا می‌شود از عقده‌هایی است که در قلوب این خونخوارها هست. این دزدی‌ها، این خیانت‌ها، اینها اکثراً از عقده‌هایی است که در انسان هست.

عقده محبت مادر

بچه های شما را اگر از شما جدا کردند، به واسطه نداشتن محبت مادر، عقده پیدا می کنند؛ به فساد کشیده می شوند.

— ج ۹، ص ۲۹۳ —

مزه محبت مادر

اگر شما به ملت تحویل دادید، بچه‌های بافضیلت بچه‌هایی که از اول در دامن شما خوب بار آمده‌اند، کشور شما آباد می‌شود؛ از دست اجانب نجات خواهد پیدا کرد. و اگر در دامن شما نگذاشتند بچه‌هایتان بمانند؛ شما را کشاندند به ادارات؛ بچه‌هایتان را به جاهایی که بچه نگهداری می‌کنند، بچه‌ها را از خود که جدا کردید، این عقده در او پیدا خواهد شد. بچه‌ای که تحت تربیت مادر نباشد، محبت مادر را نچشد، عقده پیدا خواهد کرد. این عقده‌ها منشأ همه مفاسد است. دزدی‌ها از این عقده‌ها پیدا می‌شود؛ آدمکش‌ها از این عقده‌ها پیدا می‌شود؛ خیانت‌ها از این عقده‌ها پیدا می‌شود. این عقده‌ها از این پیدا می‌شود که این بچه لطیف ظریف زود متأثر محتاج به محبت مادر، از مادر گرفته بشود.

◇ ————— ج ۷، ص ۴۴۵ ————— ◇

ساخت انسان

از اول بنا بر این بود که نگذارند انسان درست بشود، که مبادا اینها منافعتشان از دستشان برود. آنکه می تواند منافع را از دست اینها برد انسان است. انسانی که می تواند منافع اینها را به باد فنا بدهد، آن در دامن فضیلت مادرها تربیت می شود. از اینجا شروع می شود.

مادر عروسی

مادرها را [اگر] بتوانند به صورت عروسک در می‌آورند. عروسک! که هیچ کار نداشته باشد به سرنوشت ملت خودش. هیچ کاری به این نداشته باشد که سرنوشت این ملت باید چه بشود، و من چه نقشی دارم در سرنوشت این ملت.

اشرف کارها

مادر بودن را در نظر مادرها منحت کردند.
در صورتی که اشرف کارها در عالم مادر بودن است و
تربیت اولاد.

◇ ————— ج ۷، ص ۴۴۶ ————— ◇

بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران سخنان ژرف و تأمل‌برانگیزی درباره‌ی مقام مادر بیان داشته‌اند که شایسته است مردم عزیزمان هرچه بیشتر با این دیدگاه‌ها آشنا شوند. هرکس با آثار امام خمینی(ره) آشنا باشد، می‌داند که ایشان صرفاً یک رهبر سیاسی نبودند. دقت نظر و عمق مباحث فقهی و عرفانی امام، او را در میان فقیهان و اندیشمندان معاصر به چهره‌ای ماندگار تبدیل کرده است. یکی از نکات بسیار مهم و کمتر شناخته‌شده در بیانات بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، تأکید ویژه و تبیین نقش بی‌بدیل **مادری و جایگاه والای مادر** در نگاه ایشان است؛ نکته‌ای که ارزش توجه و تدبر- بویژه برای جامعه امروزی- دارد.

سازمان بیمه سلامت ایران
استان کرمان

دانشگاه علوم پزشکی کرمان